

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет №6

Кафедра цивільного права та процесу

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ**

з навчальної дисципліни
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування)

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри цивільного права та процесу (протокол від 23.08.2023 № 8)

Розробники:

1. Завідувач кафедри цивільного права та процесу, докт. юрид. наук, професор Жорнокуй Юрій Михайлович.
2. Професор кафедри цивільного права та процесу, докт. юрид. наук, професор Кухарєв Олександр Євгенович.
3. Доцент кафедри цивільного права та процесу, канд. юрид. наук, доцент Чалий Юрій Іванович

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, канд. юрид. наук, доцент Зайцев Олексій Леонідович.
2. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, канд. юрид. наук Устименко Олена Анатоліївна.

1. Загальні методичні рекомендації

Курсова робота є однією із форм організації навчального процесу, яка об'єднує в собі самостійну роботу здобувачів вищої освіти та здійснення контролю за отримуваними ними знаннями, вміннями та навичками.

Виконання, оформлення та захист курсової роботи є достатньо складним навчально-науковим процесом, що вимагає від її автора попередньої теоретичної підготовки. Хоча курсова робота виконується в межах окремої дисципліни («Цивільне право» тощо), від її автора вимагаються знання з теорії та історії держави та права. Зрозуміло, що студент, який виконує курсову роботу, має проявити достатній рівень мовленнєвої компетентності.

Головною метою виконання та захисту курсової роботи є привиття здобувачеві вищої освіти первинних науково-дослідницьких вмінь та навичок, а саме:

- самостійно визначати та формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання та предмет дослідження;
- здійснювати пошук і добір необхідної інформації;
- аналізувати положення законодавства, юридичну практику та існуючі наукові позиції;
- аргументовано та послідовно висловлювати свої думки, пропозиції, робити висновки;
- правильно оформлювати науково-довідковий матеріал;
- публічно захищати підготовлену дослідницьку роботу (робити під час захисту повідомлення, відповідати на запитання, відстоювати свою точку зору тощо)¹.

У подальшому вищевказані вміння та навички можуть зазнати свого розвитку при виконанні дипломним, магістерських чи, навіть, дисертаційних робіт.

Курсові роботи виконуються здобувачам вищої освіти у відповідних семестрах згідно з вимогами навчальних планів. Курсові роботи виконуються за варіантами. Здобувачі вищої освіти, прізвища яких починаються з літер:

- А, Б** виконують роботу за варіантом № 1;
- В, Г** - за варіантом № 2;
- Д, Е** - за варіантом № 3;
- Є, Ж** - за варіантом № 4;
- З, І** - за варіантом № 5;
- Ї, Й** - за варіантом № 6;
- К, Л** - за варіантом № 7;
- М, Н** - за варіантом № 8;
- О, П** - за варіантом № 9;
- Р, С** - за варіантом № 10;
- Т, У** - за варіантом № 11;

¹ Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – С. 120

Ф, Х - за варіантом № 12;
 Ц, Ч - за варіантом № 13;
 Ш, Щ - за варіантом № 14;
 Ю, Я - за варіантом № 15.

Як виняток, тема курсової роботи може бути запропонована самим здобувачем вищої освіти або його науковим керівником за умови погодження обрання теми із завідувачем кафедри.

2. Темы курсових робіт

№ варіанту	Назва теми
1.	Принципи цивільного права
2.	Цивільні правовідносини
3.	Фізичні особи як учасники цивільних правовідносин
4.	Опіка та піклування
5.	Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин
6.	Представництво у цивільному праві
7.	Недійсні правочини
8.	Строки та терміни. Позовна давність
9.	Особисті немайнові права фізичної особи
10.	Речове право
11.	Право власності
12.	Право спільної власності
13.	Загальна характеристика права інтелектуальної власності
14.	Авторське право та суміжні права
15.	Засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг

Курсова робота виконується з обов'язковим дотриманням вимог щодо її структури, змістовного наповнення та оформлення.

Структурно курсова робота складається із титульного аркушу, змісту, переліку умовних позначень, символів, скорочень і термінів (при необхідності), вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел, додатків (при необхідності).

2.1. **Титульний аркуш** курсової роботи містить найменування навчального закладу та кафедри, де виконуються дана робота; назву теми курсової роботи; прізвище, ім'я, по-батькові автора роботи та шифр академічної групи, де він навчається; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника; місто і рік виконання роботи. Зразок оформлення титульного аркушу наведений у додатку № 1 до Методичних вказівок.

2.2. **Зміст** курсової роботи подається після титульного аркушу. Він містить найменування структурних частин курсової роботи та їх заголовки, якщо вони є. Не мають заголовків, зокрема, такі структурні частини як: перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів; вступ; висновки та список використаних джерел. Додатки можуть нумеруватися (за умови, що їх два або більше). Заголовки мають, зазвичай, тільки розділи та підрозділи, але не виключається можливість наведення заголовків до пунктів та підпунктів курсової роботи.

У змісті також вказуються номери сторінок, з яких починається викладення матеріалу кожної структурної частини курсової роботи. Зразок оформлення змісту курсової роботи див. у додатку №2 до Методичних вказівок.

2.3. **Перелік умовних позначень, символів, скорочень і термінів** наводиться перед вступом курсової роботи та за умови, що вони повторюються у роботі більше трьох разів. У тих випадках, коли умовні позначення (умовні терміни, символи, скорочення) зустрічаються в роботі менше трьох разів, їх розшифровку слід наводити у тексті при першому згадуванні.

Розшифровці не підлягають ті скорочення (умовні позначення, символи, терміни), які мають загальновідомий характер.

Перелік слід подавати двома колонками, в яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, а праворуч – їх розшифровку.

2.4. **Вступ** курсової роботи є однією із обов'язкових структурних частин, де обґрунтовується актуальність проведення дослідження за призначеною (обраною) темою, визначаються предмет, мета, завдання та методи дослідження.

Вступ підлягає написанню тільки після завершення основної частини курсової роботи, оскільки за ходом її виконання можливі зміни та уточнення, що мають бути враховані при написанні вступу.

Актуальність теми описується у вступі шляхом вказівки на сутність науково-практичної проблеми (декількох проблем), що є предметом розгляду курсової роботи та на її (їх) невирішеність у юридичній науці².

Науково-практична проблема юридичного походження – це певна суперечливість (невідповідність, зіткнення) між вимогами законодавства та потребами практики застосування правових норм, між доктринарним (науковим) розумінням суті певних соціально-правових явищ та тим, як ці явища насправді проявляються у житті. Проблемою буде й відсутність у законодавстві відповідних нормативно-правових положень щодо впорядкування певного виду соціальних відносин, які потребують правового регулювання (прогалини законодавства).

² Навчальний характер процесу виконання та захисту студентами курсових робіт викликає й специфічність вимог щодо проведення подібних досліджень. «Науковими» такі роботи можна назвати лише умовно, оскільки вони не пов'язані з отриманням дійсних науково нових результатів, а переслідують мету напрацювання їх авторами (студентами) необхідних навиків, навичок та вмінь щодо методології проведення наукових досліджень та оформлення їх результатів. З огляду на це наукова актуальність тем курсових робіт, як правило, має умовний характер. Разом з тим, сказане не виключає можливості проведення студентами досліджень за темами, що мають достатній науковий рівень.

Втім, власне на актуальність теми дослідження вказує не сама проблема як така, а її невирішеність у науці³. З цього приводу у вступі, при описанні актуальності теми, здійснюється також огляд літературних джерел, в яких дана наукова проблема вже була предметом розгляду. Огляд літературних джерел дозволяє встановити прогалини у наукових розробках попередників або визначити спірні положення їх висновків (теорій) та, як наслідок, - обрати напрямок власного дослідження.

При цьому, літературні джерела не піддаються достатньо повному описанню. Коротко зазначається на те, яких аспектів торкався автор роботи та у чому її переваги і недоліки. Рекомендується описувати роботи групувати за тією, чи іншою ознакою: за хронологією видання; за розглядуваними питаннями; за змістом остаточних теоретичних висновків (положень, позицій) тощо. Завершується опис літературних джерел висновком про ступінь наукової розробленості тих проблемних питань, що розглядаються у курсовій роботі⁴.

На *предмет* дослідження зазначається у вступі курсової роботи після описання актуальності її теми. Предметом дослідження є те проблемне правове явище, на яке безпосередньо спрямовується наукова дослідницька робота. Слід мати на увазі, що предмет дослідження корелюється із назвою (темою) курсової роботи. Точніше кажучи, тема курсової роботи – це концентроване позначення предмету дослідження. Предмет дослідження курсової роботи описується коротко, в межах одного речення.

Мета і завдання курсової роботи співвідносяться між собою як стратегія і тактика дослідження відповідно, тобто, мета – це остаточний кінцевий результат, а завдання – це проміжні дослідницькі результати.

Вирішення будь-якої наукової проблеми проходить через низку поетапно здійснюваних дослідницьких дій, що завершуються вирішенням певних неосновних (тактичних) проблем. Зазначення на такі проміжні дослідницькі результати є вказівкою на завдання наукового дослідження (курсавої роботи). В той же час, основною метою кожного наукового дослідження є розв'язання певної стратегічної проблеми (на яку зазначалося при описанні актуальності теми та на яку вказує предмет дослідження). Досягнення такого кінцевого результату і є метою наукового дослідження⁵.

Після зазначення на мету та завдання курсової роботи у вступі слід подати перелік *методів наукового дослідження*, завдяки яким автором було досягнуто поставленої мети⁶. При цьому, зміст самих методів не піддається описанню, а зазначається, що саме досліджувалося певним методом

³ Слід мати на увазі, що правові дослідження здійснюються в межах наукових спеціальностей. В даних Методичних вказівках йдеться про цивільні дослідження, тобто такі, що здійснюються за спеціальністю 12.00.03 (цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право)

⁴ Також не слід у вступі наводити повне бібліографічне описання публікацій, що аналізуються, зазначається лише на автора та назву його роботи, а далі у квадратних дужках вказується порядковий номер бібліографічного запису роботи у списку використаних джерел.

⁵ У вимогах до виконання дисертаційних досліджень зазначається, що не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Цим правилом слід керуватися й при формулюванні мети курсової роботи.

⁶ Питання про методи наукового дослідження є одним із найскладніших питань та вимагає вивчення спеціальних літературних джерел.

(методами). Вказівка на застосування тих чи інших методів дослідження дозволяє пересвідчитися у достовірності отриманих наукових результатів.

2.5. Матеріал **основної частини** курсової роботи структурно складається з розділів, підрозділів, пунктів та підпунктів. Рівень структурної деталізації матеріалу основної частини курсової роботи встановлюється автором роботи самостійно, але за погодженням з науковим керівником.

Кількість розділів курсової роботи та їх назви (заголовки) визначаються планом курсової роботи, що додається до її теми. Корекція структури курсової роботи стосовно кількості розділів та їх назв (заголовків) також може відбутися тільки через погодження з науковим керівником.

Кожний розділ курсової роботи має висвітлювати самостійне питання, а підрозділ (пункт, підпункт) окрему частину (підчастину) цього питання.

Викладенню тексту розділів чи інших структурних частин курсової роботи має передувати вивчення відповідних теоретичних положень, вимог законодавства та позицій, вироблених юридичною практикою. Кількість опрацьованих та використаних джерел не повинна бути менше ніж 20 найменувань, серед яких перевага надається монографічним роботам та науковим статтям, присвяченим тематиці, розглядуваній у курсовій роботі. Тема курсової роботи не може бути достатньо розкритою за умови використання лише навчальної літератури (підручників, посібників тощо). Також обов'язковою вимогою є використання у роботі всіх необхідних нормативно-правових актів та роз'яснень вищих судових органів.

Текст курсової роботи має бути логічно послідовним. З цією метою рекомендується розробляти (у робочих записках) план викладення відповідної структурної частини курсової роботи.

Оскільки курсова робота – це творча робота, від її автора вимагається проявити вміння здійснення аналізу та формулювання власних думок. Такі думки мають бути підкріплені позиціями інших авторів, нормативно-правовими вимогами, судовою чи іншою юридичною практикою. При цьому, посилання на авторів, роботи яких були використані, є обов'язковою вимогою, адже плагіат – це не тільки грубе порушення методичних вимог щодо написання курсових робіт, але й порушення норм авторського права. Посилання на роботи інших авторів окрім того дозволяє перевірити достовірність використаних у курсовій роботі відомостей, безпосередньо ознайомитися з першоджерелом.

Одним із бажаних елементів курсової роботи є наявність у ній полемічного матеріалу, де автором ведеться на сторінках роботи заочний спір з іншими авторами. З цього приводу слід звернути увагу на необхідність формулювання коректних суджень щодо критики інших.

2.6. За наслідками виконання курсової роботи у **висновках** стисло наводять інформацію про найбільш вагомий дослідницький результат. Рекомендується даний матеріал викладати в наступній послідовності:

а) вказати чи досягнуто за ходом проведення дослідження поставлених мети та завдань курсової роботи;

б) оцінити в якій мірі мета та завдання досягнуті та що зробити не вдалося (зазначити на причини дослідницьких невдач);

в) зазначити на перспективи подальших наукових розвідок щодо розв'язання розглядуваних у курсовій роботі проблем;

г) вказати, як отримані результати можуть бути практично використані (в навчальній діяльності, законодавчій, судовій практиці тощо).

Слід мати на увазі, що у висновках наводяться тільки ті дослідницькі результати, які зазнали свого достатнього обґрунтування в основній частині курсової роботи.

2.7. Список використаних джерел складається після висновків курсової роботи. Як зазначалося вище (у п. 2.5.) авторові курсової роботи необхідно опрацювати достатню кількість інформативних джерел (не менше двадцяти п'яти), аби отримувані ним результати (висновки) мали достовірний характер.

Список використаних джерел складається відповідно до вимог, викладених у розділі 3 цих Методичних вказівок.

2.8. Додатки до курсової роботи не обов'язковою структурною частиною⁷. Їх подають тільки у разі необхідності, тобто тоді, коли є певний допоміжний (ілюстративний) матеріал, який недоречно розміщувати в основній частині роботи, чи в інших її структурних частинах.

В додатках, зокрема, можуть бути подані результати статистичних, соціологічних та інших досліджень, що використовуються автором курсової роботи в якості аргументації певних положень. В додатках також можуть наводитися: порівняльні таблиці (де визначається співвідношення певних правових, чи інших явищ); зразки юридичних документів, запропонованих до впровадження автором курсової роботи; описання прикладів юридичної практики та інше.

Оформлення курсової роботи

1.3.1. Текст роботи виконується державною мовою.

1.3.2. Роботу друкують машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210х297 мм). За умови друку роботи за допомогою комп'ютерів слід використовувати шрифт Times New Roman текстового редактора Word, розмір 14 з полуторним міжрядковим інтервалом.

Не допускається **написання тексту** курсової роботи **від руки**.

1.3.3. Рекомендований обсяг курсової роботи 20–25 стор. машинописного тексту (при цьому не враховується титульний лист та обсяг аркушів, де наводяться список використаних джерел та додатки).

1.3.4. Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 20 мм, правий – 20 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту повинна бути однаковою. Друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на

⁷ В той же час, грамотне розташування в додатках ілюстративного та іншого матеріалу підвищує якість курсової роботи.

тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагменту малюнка) машинописним способом. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

1.3.5. **Заголовки структурних частин роботи** "ЗМІСТ", "ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкують **великими літерами** симетрично до тексту (16 шрифт). Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, вони розділяються крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2 інтервалам;

1.3.6. **Нумерацію сторінок**, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. **На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.** Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, перелік умовних позначень, не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини курсової роботи, нумерують звичайним чином. **Не нумерують лише їх заголовки**, тобто не можна друкувати: "1. ВСТУП" або "Розділ 6. ВИСНОВКИ". Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ 2", після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

1.3.7. Кожну структурну частину роботи слід починати з **нової сторінки**. До загального обсягу курсової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають нумерації на загальних засадах.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: "2.3." (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: "1.3.2." (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка. Підпункти. нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

1.3.8. **Ілюстрації** (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і **таблиці** необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках курсової роботи, включають до загальної нумерації

сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розмішують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розмішують послідовно під ілюстрацією. Якщо подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розмішують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2». Якщо одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

1.3.9. Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова "Примітки" ставлять двокрапку, наприклад: Примітки: 1... 2.... Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку;

1.3.10. **Загальні правила оформлення цитат та посилань на використані джерела.** При написанні роботи слід повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в роботі. Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

Якщо в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід

наводити **цитати**. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. **Загальні вимоги** до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз "так званий";

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається.

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело, наприклад - [29, с.151].

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і давати відповідні посилання на джерело, наприклад - [30, с.12-29].

д) якщо необхідно виявити ставлення автора до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

є) якщо автор, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки.

1.3.11. Курсова робота повинна бути прошита ниткою або засобами швидкого зшивання. **Не допускається при оформленні курсової роботи розміщення кожного аркушу в окремому пластиковому файлі або розміщення всіх аркушів роботи в один файл.**

Курсова робота може не мати обкладинки, але **наявність** в ній титульного аркушу є обов'язковою.

Перевірка належності виконання курсової роботи та її захист

Захисту курсової роботи передуює перевірка щодо відповідності її змісту та оформлення встановленими вимогами.

Курсова робота подається на перевірку **не пізніше тридцяти діб** до призначеної дати захисту. За загальним правилом, перевірку здійснює науковий керівник курсової роботи, який складає рецензію, де вказується на можливі недоліки роботи, відзначаються спірні положення, оцінюється відповідність роботи встановленим вимогам та робиться резолютивний висновок про допуск, чи, навпаки, не допуск роботи до захисту.

Курсова робота не допускається до захисту та підлягає доопрацюванню або переробляється повністю у разі:

1.4.1. Виявлення ознак несамоїтного виконання (плагіату).

1.4.2. Часткового або повного не розкриття теми.

1.4.3. Відсутності в ній обов'язкових структурних частин, або недостатності їх змістовного наповнення.

1.4.4. Невикористання у змісті роботи необхідних нормативних положень законодавства.

1.4.5. Неграмотного виконання тексту роботи.

1.4.6. Недотримання вимог щодо оформлення роботи.

Захист курсової роботи проводиться згідно встановленого графіка (розкладу) у присутності комісії, до складу якої входить науковий керівник даної роботи.

Процедура захисту курсової роботи включає доповідь студента про зміст роботи, його відповіді на питання та зауваження, що були сформульовані в рецензії та/або висловлені за ходом захисту. Власне захист роботи полягає у вмінні її автора активно відстоювати свою позицію, наводити відповідні аргументи, обґрунтовано висловлювати критичні зауваження щодо позицій інших. На підставі попередньої кваліфікації змісту курсової роботи (рецензування) та оцінювання виступу її автора комісією приймається рішення про остаточну оцінку такої роботи.

1.5. Оформлення курсових робіт

1.5.1. Приклад оформлення титульної сторінки

Міністерство внутрішніх справ України

Харківський національний університет внутрішніх справ

Факультет №6

Кафедра цивільного права та процесу

КУРСОВА РОБОТА

З дисципліни «Цивільне право»

на тему

«Принципи цивільного права»

Виконав:

студент другого курсу, гр. ПЗдср-17-1

Колісниченко Ігор Дмитрович

Науковий керівник:

доцент кафедри цивільного права та процесу,

кандидат юридичних наук,

доцент

Чалий Юрій Іванович

Харків – 2023

Приклад оформлення списку використаних джерел

1. Степаненко Т. В. Судочинство у справах за позовами про захист прав та інтересів невизначеного кола осіб : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2008. 20 с.
2. Тертишніков Р. В. Доказування і докази в судочинстві України: наук.-практ. посібник. Харків : ФІНН, 2009. 88 с.
3. Комаров В. В. Цивільний процесуальний кодекс та Кодекс адміністративного судочинства України: проблема єдності та відмінностей. *Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та Кодексу адміністративного судочинства України* : тези доп. та наук. повідомл. міжнар. наук.-практ. конф. (25–26 січ. 2007 р.) / за заг. ред. проф. В. В. Комарова. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2007. С. 3–6.
5. Цивільний процес : навч. посібник / за заг. ред. Кройтора В. А.; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 278 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України: станом на 3 серп. 2012 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1798-12> (дата звернення: 15.08.2022).
7. Сліпченко О. І. Визначення розміру компенсації моральної шкоди. *Вісник Верховного Суду України*. 2001. № 2. С. 45–49.
8. Про судові рішення у цивільній справі : постанова Пленуму Верховного Суду України від 18 груд. 2009 р. № 14. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 1. С. 4–9.
9. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди : постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 берез. 1995 р. № 4. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0004700-95>. (дата звернення: 15.08.2022).
10. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12&p=1289409033887100> (дата звернення: 15.08.2022).
11. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 1 : Загальні положення / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєва. Харків : ФО-П Колісник А. А., 2010. 320 с. (Серія «Коментарі та аналітика»).

Правила опису та оформлення списку використаних джерел

Оформлення бібліографічних записів, рекомендованих Книжковою палатою України на підставі наказу № 63 ВАК України від 26.01.2008 р. та Державного стандарту України ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»

3. Рекомендації щодо змісту курсових робіт за темами

Тема (варіант) № 1: Принципи цивільного права

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття та загальна характеристика принципів цивільного права
2. Сутність принципів цивільного права.
3. Значення принципів цивільного права для регулювання особистих немайнових та майнових відносин.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: загальна понятійна характеристика принципів цивільного права, їх значення для регулювання особистих немайнових та майнових відносин, змістовне описання окремих принципів. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 1.

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

3. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
4. Цивільне право: підручник: У 2-х т. Т. 1 / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків : Право, 2011. С. 107-111.
5. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.1 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарева, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016. С. 42-45.
6. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи /за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 928 с.

Додаткова:

1. Довгерт А.С. Дія принципу верховенства права у сфері приватного права. *Університетські наукові записки*. 2007. № 2 (22). С. 83–89.
2. Бондаренко Н. Принципы гражданского права и их роль в нормотворческой и правоприменительной деятельности. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского*. Серия «Юридические науки». Том 22 (61). № 1. 2009. С. 129-134.
3. Погрібний С.О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: монографія. Київ : Правова єдність, 2009. 304 с.
4. Філософія права: Навч. посібн. / О.Г. Данільян, Л.Д. Байрачна, С.І. Максимов та ін., За заг. ред. О.Г. Данільяна. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 272 с.
5. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістова характеристика): монографія. Харків : Право. 2008. 240 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовій кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 2: Цивільні правовідносини

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття та загальна характеристика цивільних правовідносин.
2. Елементи цивільних правовідносин.
3. Види цивільних правовідносин.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: загальна понятійна характеристика цивільних правовідносин, їх елементи, змістова характеристика окремих видів цивільних правовідносин. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 2:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
3. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
4. Цивільне право: підручник: У 2-х т Т. 1. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків: Право, 2011.
5. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи /за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 928 с.
6. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.1 / за ред. В. А. Кройтора, О. Є. Кухарєва, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016.

Додаткова:

1. Ромащенко І. О. Деякі аспекти зміни та припинення цивільних правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 3. С. 32–36.
2. Ромащенко І. О. Поняття цивільного правовідношення та його структура. *Юридичний журнал*. 2014. № 2/3. С. 59-63.
3. Ходико Ю. Проблема визначення об'єкта зобов'язального правовідношення. *Вісник прокуратури*. 2008. № 9 (87). С. 113–121.
4. Шимон С.І. Об'єкт і предмет договору і цивільного правовідношення: нотатки до наукової дискусії. *Юридична Україна*. 2011. № 4. С. 58–64.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України

7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academv.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 3:

Фізичні особи, як учасники цивільних правовідносин

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття фізичної особи.
2. Право- та дієздатність фізичних осіб.
3. Юридичні факти, що впливають на зміну правосуб'єктності фізичних осіб. Правові наслідки зміни обсягів право- та дієздатності фізичних осіб.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконання курсової роботи має передувати засвоєнню вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні

пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: понятійні ознаки фізичної особи, право- та дієздатність фізичних осіб, підстави та правові наслідки зміни об'єктів право- та дієздатності. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 3:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
4. Цивільне право: підручник: У 2-х т. Т. 1. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків : Право, 2011.
5. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи /за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 928 с.
6. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.1 / за ред. В. А. Кройтора, О.Є.Кухарева, М.О. Ткалича. Запоріжжя: «Гельветика», 2016.

Додаткова:

1. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.2: Фізична особа/За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Харків : Страйд, 2009. 296 с.
2. Цивільне право України. Загальна частина: підручник/ за ред. О. В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. 3-є вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 976 с.
3. Цивільне право України: підручник: У 2 т. Т.1. /за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків : Право, 2011. 656 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academv.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) №4: Опіка та піклування

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття та цілі опіки та піклування.
2. Суб'єкти опіки та піклування.
3. Встановлення опіки та піклування.

Висновки.

Література.

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: поняття та цілі опіки та піклування, суб'єкти опіки та піклування, підстави та порядок становлення опіки та піклування.

За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 4:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254 к/96-вр](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%20к/96-вр)
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків: Право, 2017. 806 с.
5. Сімейний кодекс України: станом на 22 лют. 2018 р. Харків: Право, 2018. 101 с.
6. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
7. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи /за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 928 с.

Додаткова:

1. Яніцька І. А. Опіка і піклування як форма влаштування дітей-сиріт

та дітей, позбавлених батьківського піклування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: , 2015. 20 с.

2. Адаховська, Н. С. Опіка над майном за цивільним законодавством України. *Актуальні проблеми держави і права*: зб. наук. пр. / Одеська нац. юрид. акад. Одеса: Юрид. літ., 2011. Вип. 59. С. 293–298.

3. Ромовська З. В. Коментар до глави 19 «Опіка та піклування над дітьми» та глави 20 «Патронат над дітьми» Сімейного кодексу України. Законодавство України. Науково-практичні коментарі. 2004. 12. С. 8–21.

4. Галунов М. І., Галунова В. В. Проблемні аспекти правового регулювання опіки та піклування про дітей в Україні. *Право і суспільство*. 2010. № 6. С. 86–91.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academv.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)

4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 5:

Юридичні особи, як учасники цивільних правовідносин

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття юридичної особи.
2. Створення, реорганізація та припинення юридичних осіб.
3. Види юридичних осіб.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: понятійні ознаки юридичної особи, порядок створення, реорганізації та припинення юридичних осіб, їх види. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 5:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Закон України «Про банки та банківську діяльність». *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5-6. Ст. 30.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.

5. Цивільне право: підручник: У 2-х т. Т. 1. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків : Право, 2011.

6. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи /за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 928 с.

7. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.1 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарєва, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016.

Додаткова:

1. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.3: Юридична особа/За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Харків: Страйд, 2009. 736 с.

3. Цивільне право України. Загальна частина: підручник/за ред. О. В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. 3-є вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 976 с.

4. Цивільне право України: підручник: У 2 т. Т.1/ за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків : Право, 2011. 656 с.

5. Жорнокуй Ю. М., Жорнокуй В. Г., Сядриста І. І. Економічна складова юридичної особи: сучасний стан та особливості. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 3. С. 394–401.

6. Жорнокуй Ю. М. «Корпорація»: сучасний стан законодавства в Україні та Європейському Союзі. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 1. С. 13–17.

7. Жорнокуй Ю. М. Проблемні питання застосування конструкції «юридична особа публічного права». *Право та інновації*. 2016. № 4. С. 41–48.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 6:

Представництво в цивільному праві

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття та підстави виникнення представництва.
2. Види представництва.
3. Вчинення правочинів представником.
4. Припинення представництва.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: загальна понятійна характеристика представництва, його види, особливості вчинення правочинів представником, підстави та наслідки припинення представництва. За більш

розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 6:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна :

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254 к/96-вр](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%20к/96-вр)
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків: Право, 2017. 806 с.
5. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
6. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи /за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 928 с.

Додаткова :

1. Зейкан Я.П., Ігнатенко В.В. Представництво у цивільному процесі. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 1. С. 92–97.
2. Руденко М. Представництво прокурором інтересів держави в суді у контексті оновленого Господарського процесуального, Цивільного процесуального кодексів та Кодексу адміністративного судочинства України (вступ з теоретичних, правових і практичних питань). *Вісник прокуратури*. 2018. № 3. С. 64–71.
3. Цюра В.В. Правове регулювання відносин представництва в германській та романській системах приватного права. *Юридична Україна*. 2016. № 3/4. С. 17–23.
4. Шандула О. О. Проблеми оцінки ефективності представництва прокурором інтересів громадян у цивільному судочинстві. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2013. № 1082. Вип. 16. С. 298–302. –
5. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових

інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки/ За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Харків: ФО-П Колісник А. А, 2010. 768 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 7: Недійсні правочини

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття недійсності правочину.

2. Види недійсних правочинів.
3. Правові наслідки недійсності правочинів.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: ознаки недійсності правочину, види недійсних правочинів, правові наслідки недійсності правочинів. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 7:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
3. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
4. Цивільне право: підручник: У 2-х т. Т. 1/ В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків : Право, 2011.
5. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.1 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарєва, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016.

Додаткова:

1. Длугош О. І. Визнання недійсним правочину, вчиненого під впливом обману. *Форум права*. 2011. № 3. С. 217–221.

2. Романюк Я. М. Коментар постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними». Практика розгляду Верховним Судом України цивільних справ про визнання правочинів недійсними. Вид. 2-е змін. і доп. Київ, 2011. 222 с.

3. Семушина О. В. Недійсні правочини та правові наслідки їх недійсності: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.03 / НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2010. 16 с.

4. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки/ За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Харків: ФО-П Колісник А. А, 2010. 768 с.

5. Ткаченко І. М. Нікчемний та оспорюваний правочин: правова різниця між поняттями. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. 2008. № 2. С. 372–377.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 8: Строки та терміни. Позовна давність

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття та класифікація строків та термінів.
2. Позовна давність як різновид цивільно-правових строків.
3. Початок перебігу і закінчення позовної давності.
4. Зупинення і переривання позовної давності.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: поняття та класифікація строків та термінів, поняття та значення позовної давності, початок її перебігу та сплину, а також підстави та наслідки зупинення і переривання. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 8:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003.

№ 40-44. Ст. 356.

2. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

3. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.

4. Цивільне право: підручник: У 2-х т. Т. 1 / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків : Право, 2011.

5. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.1 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарєва, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016.

Додаткова:

1. Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України: Лист ВГСУ від 07.04.2008 р. № 01-8/211. *Вісн. госп. судочинства*. 2008. № 3.

2. Заставна С. Л. Про строки і терміни в національному праві України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. Вип. 11. С. 119–123.

3. Карнаух Б. П. Позовна давність у практиці Європейського суду з прав людини. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 134. С. 24–36.

4. Романюк В. А. Позовна давність у цивільному праві європейських країн. *Альманах міжнародного права*. 2017. Вип. 18. С. 129–136.

5. Спасибо-Фатєєва І.В. Позовна давність: коментар судової практики / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Цивілістична платформа, 2016. 148 с.

6. Тимченко О.В. Позовна давність. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2018. № 6. С. 32–34.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 9:

Особисті немайнові права фізичної особи

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття та юридична природа особистих немайнових прав фізичної особи.
2. Класифікація особистих немайнових прав фізичної особи.
3. Здійснення та способи захисту особистих немайнових прав фізичної особи.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконання курсової роботи має передувати засвоєнню вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). «Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: поняття та поняття та юридична природа особистих немайнових прав фізичної особи, види особистих немайнових прав фізичної особи, здійснення та способи захисту

особистих немайнових прав фізичної особи. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 9:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна :

1. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. – 40-44. –т. 356.
2. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
3. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
4. Цивільне право: підручник: У 2-х т. Т. 1. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М.Баранова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л.Яроцького. Харків : Право, 2011. С. 107–111.
5. Цивільне право України: навчальний посібник: У 2-х ч. Ч.1 / за ред. В.А. Кройтора, О.Є.Кухарєва, М.О. Ткалича. Запоріжжя: Гельветика, 2016. С. 42–45.

Додаткова:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 04 листопада 1950 року, Рим (зі змінами і доповненнями, внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року). *Офіційний вісник України*. 1998, № 13. Ст. 270.
2. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : моногр. Київ : Алерта, 2017. 494 с.
3. Жилінкова І. В. Особливості здійснення суб'єктивних цивільних пра. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 1. С. 100–107.
4. Сліпченко С. О. Особисті немайнові правовідносини щодо оборотоздатних об'єктів: монографія. Харків: Діса плюс, 2013. 552 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України

5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academv.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 10.

Речове право

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття та ознаки речового права.
2. Підстави виникнення речових прав.
3. Об'єкти та суб'єкти речових прав.
4. Види речових прав.
5. Захист речових прав.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконання курсової роботи має передувати засвоєнню вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що

рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: поняття та ознаки речового права, підстави виникнення речових прав, об'єкти та суб'єкти речових прав, види речових прав та їх захист. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 10:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254_k/96-vr
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків: Право, 2017. 806 с.
5. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
6. Речове право: підручник / Р. А. Майданик. Київ: Алерта. 2019. 1102 с.

Додаткова:

1. Харченко Г.Г. Речові права: монографія. Київ: Правова єдність: Алерта, 2017. 554 с.
2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.5: Право власності та інші реові права/ За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Харків: ФО-П Лисяк Л. С., 2011. 624 с.
3. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців / О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін., за заг. ред.

І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 496 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) №11:

Право власності

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні.
2. Суб'єкти та об'єкти права власності.
3. Зміст права власності.

4. Захист права власності.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: понятійні ознаки права власності, суб'єкти та об'єкти права власності, зміст права власності та його захист. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 11:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254 к/96-вр](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%20к/96-вр)
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків: Право, 2017. 806 с.
5. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.
6. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців / О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін., за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 496 с.
7. Речове право: підручник / Р. А. Майданик. Київ: Алерта. 2019. 1102 с.

Додаткова:

1. Горобець Н.Г. Поняття та сутність права власності в контексті Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. та практики Європейського суду з прав людини. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 307–312.

2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.5: Право власності та інші реові права/ За ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Харків: ФО-П Лисяк Л. С., 2011. 624 с.

3. Харченко, Г.Г. Речові права: монографія. Київ: Правова єдність: Алерта, 2017. 554 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)

3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 12: Право спільної власності

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття спільної власності.
2. Види спільної власності.
3. Підстави виникнення спільної власності.
4. Припинення права спільної власності.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: поняття права спільної власності та її види, підстави виникнення та припинення. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 12:

Рекомендований перелік є лише відправним для пошуку нормативно-правових актів та спеціальних літературних джерел, що безпосередньо стосуються даної тематики, оскільки основною дидактичною метою виконання курсової роботи є вироблення навичок пошуку та опрацювання необхідної літератури.

Основна:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254_k/96-vr
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків: Право, 2017. 806 с.

5. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.

Додаткова:

1. Євко В. Ю. Розпорядження дружиною, чоловіком часткою у праві спільної власності подружжя на нерухоме майно. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4 (75). С. 223–234.

2. Мороз Г. В. Право спільної сумісної власності на земельну ділянку: окремі питання. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2010. Вип. 25. С. 115–119.

3. Бондар Т.В. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 2. С. 100–109.

4. Бажанова В. О. Право власності подружжя як різновид права спільної сумісної власності. *Наше право*. 2014. № 4. С. 162–166.

5. Гриняк А. Право спільної власності за цивільним та сімейним законодавством України. *Юридична Україна*. 2015. № 6. С. 59–64.

6. Кравцов С. В. Поняття, правова природа та підстави виникнення права спільної власності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 5. С. 25–28.

7. Стасюк О. М., Гумбатов А. А. Відмінності відносин спільної сумісної та спільної часткової власності у сфері цивільно-правового регулювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 1(2). С. 24–27.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 13:

Загальна характеристика права інтелектуальної власності

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття права інтелектуальної власності.
2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
3. Захист права інтелектуальної власності.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: поняття права інтелектуальної власності, об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності та його захист. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 13:

Основна:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254 к/96-вр](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%20к/96-вр)
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків: Право, 2017. 806 с.
5. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.

Додаткова:

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855> .
2. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
3. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
4. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
6. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
7. Про племінну справу у тваринництві: Закон України від 15.12.1993 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
8. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 05.11.1997 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
9. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23.03.2000 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
10. Макода В. Є., Борисова К. С. Цивільно-правові аспекти систематизації та удосконалення законодавства у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності. Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. 53. С. 117–125.
11. Потоцький М. Ю. Право інтелектуальної власності як майно суб'єктів господарювання. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 2.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.

2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state.gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовий кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 14:

Авторське право та суміжні права

Орієнтовний план:

Вступ

1. Поняття авторського права.
2. Суб'єкти та об'єкти авторського права.
3. Суміжні права.
4. Цивільно-правовий захист авторських і суміжних прав.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених

у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: поняття авторського права, суб'єкти та об'єкти авторського права, поняття суміжних прав, захист авторських і суміжних прав. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 14:

Основна:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254 к/96-вр](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%20к/96-вр)
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків: Право, 2017. 806 с.
5. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.

Додаткова:

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>.
2. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць: Закон України від 17 січ. 2002 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
3. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Рекомендації президії Вищого господарського суду України від 10 черв. 2004 р. № 04- 5/1107. *Вісн. госп. судочинства*. 2004. № 3. С. 52–65.
4. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти авторського права і суміжних прав (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України): Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 22 січ. 2007 р. № 01-8/25. *Вісн. госп. судочинства*. 2007. № 2. С. 47–66.

5. Шишко І. Авторське право в системі прав особи. *Юридичний вісник*. 2014. № 3. С. 109–113.

7. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Інформаційні технології та авторське право. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 10. С. 119–127.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state.gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовій кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди

Тема (варіант) № 15

Засоби індивідуалізації учасників цивільного обігу, товарів і послуг

Орієнтовний план:

План:

Вступ

1. Право на комерційне найменування.
2. Право на торговельну марку.
3. Право на географічне зазначення.

Висновки

Література

Методичні вказівки :

Виконанню курсової роботи має передувати засвоєння вимог, наведених у Розділі 1 даних методичних вказівок. Слід звернути увагу, що рекомендований до цієї теми план курсової роботи є орієнтовним, тобто він може бути змінений за умови обов'язкового попереднього погодження з науковим керівником. У той же час, змінити можна лише основні змістовні пункти плану (розділи курсової роботи). **«Вступ», «Висновки» та «Література» є рубриками обов'язковими до виконання.**

Якщо обрано структуру роботи, рекомендовану методичними вказівками, тобто – орієнтовний план, то послідовно описуються: поняття та зміст прав на комерційне найменування, торговельну марку і географічне зазначення. За більш розгорнутими поясненнями слід звернутися до наукового керівника курсової роботи.

Рекомендований перелік літератури до теми (варіанту) № 15:

Основна:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254 к/96-вр](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%20к/96-вр)
2. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №40-44. Ст. 356.
3. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків: Право, 2017. 806 с.
5. Цивільне право України : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах / за ред. проф. Шишки Р. Б. (кер. авт. кол.). Ч. 1. Загальна частина. Київ : Ліра-К, 2018. 736 с.

Додаткова:

1. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. з наст. змінами та допов. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

3. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на знаки для товарів і послуг (торговельні марки) [за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України]: Оглядовий лист Вищого господарського суду України від 22 січ. 2007 р. № 01-8/24. *Вісн. госп. судочинства*. 2007. № 2. С. 24-46.

4. Гуменний Р. В. Торговельна марка та комерційне (фірмове) найменування як об'єкти інтелектуальної власності та їх правовий захист. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 424–429.

5. Кузьмінський О. О. Розвиток правового регулювання відносин щодо використання права на комерційне (фірмове) найменування. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 172–181.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України.
2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України.
3. www.zakon.nau.ua – Правова система Нормативних актів України (НаУ)
4. www.state.gov.ua – Кабінет Міністрів України
5. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.
6. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України
7. www.bank.gov.ua – Національний банк України
8. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.
9. www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень.
10. www.ukurier.gov.ua – Газета «Урядовій кур'єр».
11. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
2. www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
3. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України
4. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника
5. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М.Горького.
6. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

Міжнародні суди:

1. www.icj-cij.org – Міжнародний суд правосуддя (International Court of Justice)
2. www.curia.eu.int – Суд правосуддя Європейських Співтовариств (Court of Justice of the European Communities)
3. www.echr.coe.int – Європейський Суд по захисту прав людини (European Court of Human Rights)
4. www.worldcourts.com – Інформація про міжнародні суди